

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih

21. decembra 1916

Sv. Cecilija

Delo slavnega
italijansk. sli-
karja Rafaela

Nočna služba.

Jože Plot.

b eni čez polnoč me zbudi korporal, da nadaljujem njegovo službo. Skočim s poigrada, par korakov in obratov gorindol po sobani, da se oživi razpoloženje ter da otresem zaspanost in druge neprilичne civilne pritikline. Stopim iz poslopja. Zunaj je mrzla, svetla noč in zvezde utripajo kakor žrjavica. Nikjer človeka, niti psa, da bi iznenada zalajal. Le v strugi, ki teče tik ob desni, dero valovi, udarjajo ob izprane hlode v jezovih in se razbijajo v votlem šumenju. Naokrog same barake, nizke, žalostne barake z majhnimi, neprijaznimi okenci in s črnimi oboji. Za ogrom staro, razkošateno drevo, vse prazno in golo, da se sleherna vejica v rezkih potezah odločuje v mesečnem svitu. Pod drevesom miza in klop. Nehote sedeš in za hip povasuješ na domačem domu: vso zeleno jo vidiš, visoko in s sklonjenimi vejami, da bi te objele, vso lepo in ljubezni vredno — blagoslovljeno domačo lipo. Kakor da se ni nič na svetu zgodilo, stopiš pred hišo, potrkaš in pritisneš na kljuko, da zapoje cela veža in se zgane v skledniku posoda. In že slišiš. Mati je bdela na postelji, ostro kresne žveplenka ob steno. Že čuješ drsanje preobilnih copat, vrata se odpirajo, ob podbojih zasvetijo prameni sveče. O! Prav natanko vidiš in slišiš. V veži pokašljevanje. Iz same prešernosti se primakneš tesno k dvernici, prisluhneš in zadržiš sapo. Stara roka krepko poprime za ključ. O, mati! ... In ne misliš dalje. Samo še to: kaj bi bila prva beseda? Da, prva beseda! Pomisliš in je ne najdeš, da bi bila dovolj dobra in vredna; kakor da ne razumeš človeške govorice, od rojstva mutec, tako si ves ubožen in v zadregi ... Komaj ukineš bolestno misel.

In gledam: sedim pred kasarno na klopi ob starem deblu. Pogled se razpre in vidi vse od konca do kraja. Globoka, zaprta dolina s temnimi bregovi, s skalnimi zasneženimi gorami. Vse gore lahko prešteješ. Vse so visoke, da segajo ostrine skoro do zvezd, a vendar razločiš, da se pne nebo preko njih. Samo košček neba je nad teboj, nebo je neskončno in gre daleč preko te doline, daleč, daleč ... Spet se poveša glava in komaj čutiš, da mraz podrhtava v udih.

Vrnem se v kasarno. Zdaj jo vidim in čutim z vse drugačnimi čuti, kakor da nisem še nikdar stopil vanjo. V civilu magacin od žage razpolaga z ogromnim prostorom. Ob stenah povsod ležišča, podolgem čez kasarno štiri dolge, nepregledne vrste. V višino je predeljena sobana še v eno nadstropje, kamor se spleza po vratolomnih, s kovinskimi robnicami obitih stopnicah. Ves prostor dehti po čudni, omotični mešanici: zadehli zrak, prepojen s tobakovim dimom, znojem in blatno vlažnostjo, vmes vonjiva smola smrekovih žaganic. Stopim gorindol med poigradi. Osiveli črnovojniki in mladi fantje, včasih bi dejal, oče in sin, ko bi ne bili obrazi tako trdi in službeni. Tuintam pa tudi vidiš napol starca ali napol otroka, tesno odetega v koc, roko primaknjeno čisto pod brado, z živim usmevom na licu, ustno napeto na ustni. Mož, kakor da razmišlja: »Jutri je oranje, dekle pojdejo po steljo, popoldne posekava s hlapcem bukve ...« In fantek, kakor da se sklanja

k tovarišu in šepetaje: »Ne verjameš?« Sklonil bi se, poljubil te obraze in se porazgovoril o lepih rečeh ...

Noč je dolga. A vendar je dobro in prijetno pri srcu, ker se oddolguješ sam sebi. Vse božje dni ni minute, da bi vprašal svojo dušo, če je lačna in žejna. A kako velika je potreba, čutiš, kadar pridejo tisti trenutki.

V kotu, desno, od vhoda je postavljena železna peč, v bližini miza in klopi. Priesedem. Pri ognju se grejejo trije »vahtarji« in čakajo svoje ure. Prileten Primorec, kraševski tipus, drugi, z navzven štrlečimi ličnicami, je slovenski rudar iz Vestfalijske, in najmlajši, tenek fant z betežnim, nevernim obrazom, kancelijski diurnist. Trudne geste, redke besede in tihe misli, mračne in nerazrešene kot v sanjah. Fant bere pismo od svojega tovariša na bojnem polju.

»Vedno sem mislil, s kakšnimi čuvstvi bom sprožil prvi strel na sovražnika. Bal sem se v slutnji, da se bo takrat nekaj

človek se vsega privadi in se mora privaditi, ker vojska je vojska.«

»Vojska je vojska ...« ponavlja Primorec z vrlanim glasom in preobrača krompir v žrjavici.

»Imate tudi Vi kakšnega sina v vojski?«

»Jaz?« se okrene mož. »Seveda, imel sem ga, ker zdaj je padel moj sin. Ravno zato pravim: vojska je vojska. In treba je potrpeti. Aa?«

Z živim pogledom zrejo v nas njegove drobne oči. In kakor v nadaljevanje pripoveduje: »Veste, jaz sem Primorec in nimam več svojega doma. Pred tremi tedni sem bil še v Ljubljani in moja žena je bila še živa. Vedel sem, da se ji bližajo poslednje ure, in sem jo vsak dan obiskal v bolnici. In zadnji dan, preden je umrla, mi je še dejala: »Moj mož, kaj ti čem reči?« Težko je umirala in umrla je s široko razprtimi očmi. Ali verujete, da je zelo strašna taka smrt? Ko ni ne sina, ne hčere in ničesar in je prazno

vse, kar je bilo kdaj v srcu skrbi in ljubezni. In ni besede, da bi jo izgovoril ob zadnji uri, ko je treba zavesti, tolažbe in sreče. Velik del sreče je marveč v blagoslovu, ki se z njim posloviš od sveta. Povem vam, zelo grenka je taka smrt.«

»Nimate nikogar več od družine?«

»Ne, ostal sem sam.«

»Sam — kakor jaz,« šepetaje Vestfalec in potrka z lopatico ob železno peč, da se krhajo od nje ubiti glasovi.

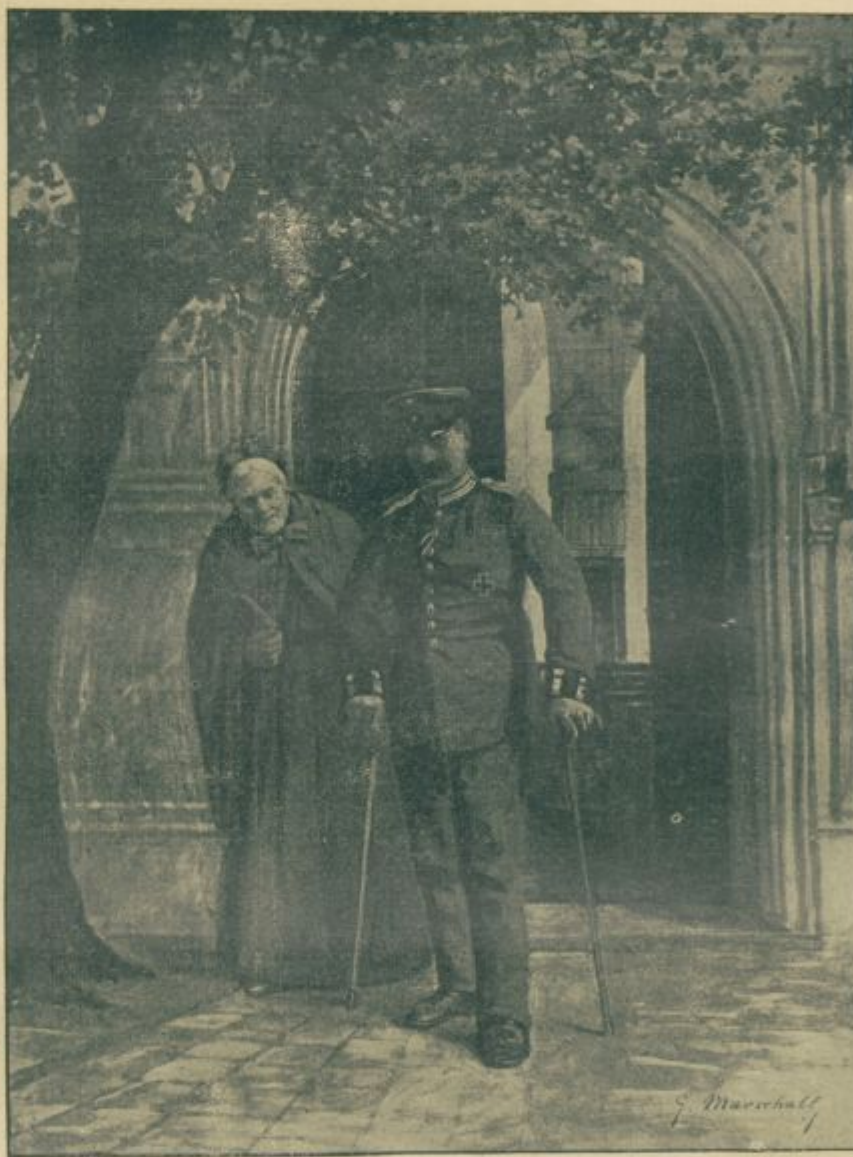
In diurnist poje tiho, kakor bi kdo pripeval: »Krogla priletelela, v srce me zadela ...«

Stopnice zaropčejo od težkih, napol pijanih korakov.

Triindvajsetleten fant, ki gre jutri celo tretjič v fronto, kapo okrašeno s cvetjem in trakovi.

»Adijo, bratci!« še postoji pri nas in s fantovsko gesto izgine na prosto. Grem za njim in ga vidim, da stoji na oglu in se razgleduje po dolini. Ko me sliši, zapoje in kakor vprašanje gre v noč njegova pesem: »Oh, zdaj gremo, nazaj še pridemo ...« In noč je tiha, brez besede, le v srcu je beseda, ki hoče govoriti —

Čutim, globoka in resnična je naša bridkost in spoznanje je veliko.

Prva pot ranjenega vojaka — v cerkev.

usodnega zgodilo. Prišli so trenutki. Povem ti, tresel sem se, ko sem nameril, in kri mi je plala v glavo. Zdaj, zdaj! Vedel sem, da moram zadeti: Rus je ležal za grmom, dvesto korakov od mene, in streljal name. Zaprem oči in sprožim. »Mati!« je zakričal Rus in se zvrnil za grmom. Ko se je to zgodilo, sem bil čudovito miren. Komaj, da sem se zavedal svojega dejanja. Človek je pravzaprav nespameten, da sploh razmišlja o takih rečeh. Vojska je vojska. Zdaj streljam, ubijem vsak dan po par ljudi in reči moram, niti od daleč, da bi se raditega slabo počutil. Tako je,

BOY.

Roman. — Španski spisal Luis Coloma.
Prevel A. Kalan.

(Dalje.)

Prve dni je ubogo dekletu mnogo govorilo o njem in me napadalo z vprašanji; ko pa je iz listov zvedela, da so se grof Baza, grof in grofica Bureva vrnili v Pariz, od tedaj ni več nikdar izpregovorila njegovega imena in od tedaj se kaže na njej ta razjedajoča otožnost... Ker sem se vendarle bala, da je zlo huje nego sem izprva mislila, sem sklenila stvar z enim mahom izrvati. Neko jutro grem zgodaj v njeno sobo... nikdar ne pozabim prizora, ki je nato sledil.

Ona še ni vstala; sedem k njej na posteljo, jo božam in se ji laskam, da bi iz njenih ust zvedela, zakaj je tako otožna. Na vsa razna vprašanja pa mi je s krotkim smehljajem odgovarjala:

»Mama, ti si to samo domišljuješ, saj nisem otožna.«

Tedaj pa sem zastavila vse na eno igro in ji rekla naravnost:

»Počakaj... Povej mi prav po pravici... Ti ljubiš Boya?«

Dvignila je svoje plave oči, polne čistosti in nedolžnosti; zardela je živo in vprašala preprosto se čudeča:

»Ali ne smem ljubiti, mama? ... Ali to ni prav?«

»Ne rečem, da ni prav, dete moje, pa mogoče je, da je nespametno. Ali ti je kaj rekel?«

»O, marsikaj mi je rekel.«

»Kaj na priliko?«

Še bolj je zardela, a nato takoj obledela, dejala je:

»Da sem lepa.«

»In kaj je še rekel?«

»Da sem kakor angel iz nebes.«

»In kaj še?«

»Ali ga morem tako ljubiti, kakor on mene ljubi.«

»In kaj si mu na to odgovorila?«

»Kaj sem mu odgovorila? ... Resnico. Da ga še veliko iskreneje ljubim...«

Nisem imela poguma, da bi ostrupljala

toliko odkritosti, toliko čistosti, toliko nedolžnosti. Zato sem odnehala od svoje namere upajoč, da bosta čas in razdalja polagoma zbrisala ta odkrita čustva. Pa jih nista zbrisala, Pako, nista jih zbrisala! In od tedaj je minulo že skoro poldrugo leto! ... Nikoli ona ne omeni njegovega imena, nikoli ne vpraša po njem, vendar pa je, kakor da bi vse uganila, kar se z njim godi.«

Zelo me je pretresla bol uboge matere, ki jo je le s težavo zakrivala, zato rečem iskreno:

»Z upanjem ne smemo prenehati, teta... Preje ali pozneje premine in izgine dekletu vse iz srca.«

Avtomobilna zveza Gorica—Postojna.

»Ne premine, sinko; ne premine, če se je preveč ukoreninilo. Ako namreč ljubezen živi brez krepilne hrane, brez oživljajoče nade, je sicer neumrljiva kakor duša sama, toda ona je neozdravljivo razjedajoča kakor rak v prsih.«

XVII.

Preprosto pripovedovanje grofice de Astures je silno vplivalo name in reči mo-

sukal njemu v korist.

Kako nepričakovano, srečen konec bi bil, ako bi se mi posrečilo rešiti Boya iz sedanje njegove strašne zadrege, potem pa Boya nagniti, da se poroči s to angelsko dedinjo Asturcev... Kako lepo bi se končal ta roman, ki se je pri njem bilo že bati, da se preobrne v tragedijo! Kako srečni bi bili potem mi vsi, Boy, Beatrika, rodbina des Astures in tudi jaz sam!...

Tako čudno vesel sem bil te misli, da sem le težko zatrl ponosen, zmagozladen smehljaj, ki bi bil v onem trenutku vzbudil resno nevoljo moje tete. Modra gospa je bila namreč toliko praktična, kolikor sem bil jaz sanjav, toliko preizkušena, kolikor jaz vdan sanjivosti in vendar pripravljen misliti, da so tako begajoče predstave domišljije resnično življenje.

Ob koncu peščene kolovozne ceste, kjer smo se s trudom vozili, je bil nepričakovano pred nama grad Majuelo de Yecla. Nisem vzkliknil: Italiam! Italiam! kakor zvesti Ahat v Eneidi, tudi nisem rekel kakor Tasso: Ecco apparir Gerusalem si vede — Glej, vidim, da je Jeruzalem tu — pač pa sem s strahom in skrbljivo pogledal na prostorno poslopje, kakor da bi med temi zidovi, kjer je živela Rita Bollullo, kakor v brlogu bivala kaka divja žival.

Pokrajina pa je bila prekrasna in mirna. Pred nami se je dvigal z zeleno trto odet prijazen grič, z imenom Škofov grič. Na njegovem vrhu je rastla kakor neko znamenje visoka, prastara cipresa, ki se je dobro razločila od morske obali.

Sredi griča so se videle še precej ohranjene ruševine mavriškega stolpa Garci Bravovega, ki je bil junaški praded in utemeljitelj presvetle rodbine Yecla; njim

Vojni kurati na soški fronti. (X Superior Klobovs.)

je Alfonz XI. po bitki ob Salado podaril vso to bogato pokrajino.

Na svoja zadnja leta se je Garci Bravo — kakor pravijo — umaknil tu sem, da svoje dneve sklone v miru. Pravljica pa pripoveduje, da ga je nekoč obiskal kralj iz Kastilije, pa ga ni dobil doma; rekli so kralju, da stari junak v vinogradu trto obrezuje. Tja se napoti kralj, molče se približa junaku in kakor kak dninar začne nabirati trtine odrastke, ki jih je starček odrezaval. Naposled ga ta opazi in mu čudeč se ter v zadregi zakliče:

»Kaj to delate, gospod?«

»Vi obrezujete trte, jaz pobiram odrezane odrastke,« odgovori kralj.

V palači Yecla v Madridu sem jaz sam še videl butarico teh trtnih odrastkov, skrbno spravljениh v stekleni omari, ki jih

Zdelo se nama je, da sva s svojim obiskom vso hišo spravila pokonci. Kmalu sva izvedela, da je bilo res tako. Ko greva skozi veževje, lepo okrašeno in obdano od raznih lovskih trofej, nama prihiteli nasproti star sluga; ko ga zagledam, vzkliknem iznenaden, a tudi opogumljen: »Bonifacio, ti tukaj?«

Ta Bonifacio, rekli smo mu Boni, je bil stari sluga vojvode in je užival njegovo popolno zaupanje. Ko sva bila z Boyem še dečka, naju je spremljal popoldne v cirkus in v gledališče.

Dobri starec me ginjen pozdravi z ono pozornostjo, ki je lastna starim služabnikom plemenitih rodbin za njih gospode, katere poznajo že od mladosti.

Zaupno in prijazno mu odgovorim, in ker se mi je zdelo, da bi mi samemu nekaj

sicer z neko gotovostjo, ki je sam nisem imel. Nazadnje sem ga vprašal, če so o tem, kar se o Boyu govori, izvedeli tudi njegova gospoda.

»Mislim, da ne,« odgovori starec. »O gospej vojvodini se tega sicer ne upam trditi, ker njeno srce ima več gub nego star plašč, in nikdo ne more vedeti, kaj se skriva v tem globokem vodnjaku. Sicer nikogar odlične gospode ni v grad, pa ona ima v mestu svoje tajne policaje in navadni ljudje prihajajo, ki vse raznašajo in ji vse povedo, kar je in kar ni. Za gotovo pa trdim, da vojvoda o tem ničesar ne ve, sicer bi bil to gotovo že meni povedal, če ne, pa bi bil jaz sam to razbral z njegovega obraza; vselej namreč je v skrbeh in nevoljen, kadar kaj sliši o grofu.«

In vendar,« je dostavil živahno in

Lovrenc Legat

z Rodin, padel v boju na gališkem dne 11. decembra 1914. Ohranite mu blag spomin!

Jože Lovšin

dijak zavoda sv. Stanislava, vsled na laškem bojišču dobljene bolezni umrl 27. oktobra 1916 v Ribnici. R. I. P.!

Albin Peterlin

iz Preserja, abiturient zavoda sv. Stanislava, padel 31. oktobra 1916 na doberdob. planoti. R. I. P.!

Janez Bokalič

iz Lesične p. Pilštajnu, umrl v vojnem ujetništvu na Ruskem v decembru 1915. Lahka ti ruska zemlja!

Jernej Oblak

iz Lučin ranjen 3. julija na Krasu, vsled ran umrl dne 17. avgusta 1916. Svetila ti večna luč!

Ivan Legat

iz Begunj na Gor., po dveh letih vojnih naporih padel pri Gorici 6. avgusta 1916. Rahla ti kraška zemlja!

je junak odrezaval in vladar pobiral. Nad njo je bilo brati z gotskimi črkami besede Alfonza XI.: »Kakršen obrezovalec trt, takšen pobiralec.«

Vrhu griča je stal novi grad Yeclovih, prijazen, slikovit, skrbno pobeljen; ograja in zastori pri oknih živo-zeleno pobarvani. Okrog graščine pa so bila, kakor okrog kokle piščeta, neštevilna, razna, tudi pobeljena nizka poslopja, gospodarske zgradbe, ki jih je bilo toliko in v tako razni višini, da si jih videl kakor vas pred seboj.

Skoraj četrt ure smo se vozili po široki, napeti, od lepih sadnih dreves opasani cesti, preden smo prišli do gradu. Na pol pota sta nas srečala dečka, stara po sedem in devet let, spremljal ju je duhoven. Teta mi je dejala, da sta to Boyeva polbrata, sinova Rite Bollullo. Ko sta naju srečala, sta se odkrila ter mimogredoč prav dostojno in ljubko pozdravila. Imela sta knjige v roki, in zdelo se je, kakor da ju grajski učitelj na sprehodu poučuje.

Naposled zavije vendar voz čez tlak na dvorišče, kjer je bilo vse polno cvetnih gredic in kamenitih klopi, ter obstane pred vhodom v hišo. Ob ropotanju voza sta prihitela brez livreje dva služabnika, in zdelo se nam je, kakor bi se čudila, da se je nekdo pripeljal na obisk. Obenem sva tudi opazila, da se je v drugem nadstropju napol odprla zavesa, kakor bi za njo kdo po nas gledal; nato čujeva ukazajoč ojster glas, ki je razburjen, ne da bi kdo mislil na to, da se sliši, klical:

»Pojdi, fecil! ... Naj jih nikar ne od-slové. Reci, naj jih peljejo v salon, jaz sama kmalu pridem!«

Skoro nervozno mi je teta namignila z ustnicami, da je bil to glas vojvodinje Yecla. Kmalu se pojavi v predvorju skrbno oblečena hišna z bleščeče-belimi predpasnikom, da slugam sporoči naročene ukaze. Eden je pritekel h kočiji, drugi pa je izginil, a se takoj v naglo oblečeni livreji zopet prikazal.

rad povedal, potegnem ga s seboj v prtični salon, odprem vrata in jih zaprem za seboj.

»Kaj je, Boni? Kaj bi mi rad povedal?« ga vprašam ljubeznivo. Bil je v zadregi, ker je bila poleg naju tako odlična gospa grofica de Astures; pa ona se mu je prijazno nasmehljala in to ga je popolno pomirilo. S solznimi očmi me je spraševal, kaj vem novega o Ksaverietu ali — kakor je besedo popravil — o grofu Baza.

Minostrelec v zakopu.

Ubogi starec je bil prejšnji dan v mestu in je tam čul strašne novice, ki so krožile o Boyu.

Zdelo se mi je, da je Bog na prošnjo moje tete posegel vmes in da je uprav starega Bonija izbral za svoje sredstvo v ta namen. Zato sem ga hitro potolažil, in

iskreno, »mora on vse vedeti, da bo vpil in ugovarjal in se branil ter da ne bo zapustil lastnega sina v toliki nevarnosti... Ko sem od zgoraj zagledal voz gospoda markiza, ki je zavil k nam, sem kar poskočil od veselja in tekal semintja; ker rekel sem si: Bog sam vas je privedel, da izvršite to veliko delo usmiljenja.«

»Ali pa misliš, da bi jaz mogel govoriti z gospodom vojvodo,« ga vprašam prese-nečeno vsled odločnih starčevih besed.

»Tako zdaj, če gospod marki želite!« vzklikne Boni in stopi k vratom proti zadnji steni salona. — »Tam je njegova soba, on je že vstal, tudi je že opravljen in sedaj kakor otroci pregleduje podobe v angleškem ilustriranem časniku. Gospa vojvodinja je sicer prepovedala, da bi kdo prišel k njemu brez njenega dovoljenja; toda preden ona pride doli, se gospod marki že lahko z njim pomeni, in vem, da ga bo to močno razveselilo.«

»Kaj pa, če le pride vojvodinja?« reče teta v skrbeh.

»He, pol ure je gotovo ne bo. Ko ste gospoda prišli, je stikala po hiši okrog; ni namreč nobenega kota, kamor bi ne vtaknila svojega nosu. Pa ni še bila frizirana; tudi las si še ni pobarvala, obraza si še ni pobelila in obrvi si še ni poslikala; z vsem tem se mudi vsak dan več nego dve uri... Danes bo seveda zato hitela, pol ure bo pa gotovo za to potrebovala.«

Sklenil sem izrabiti priliko, ki mi jo je — kakor je vse kazalo — nudila previdnost. Grofica de Astures je na lahko zmajala z glavo, a nisem spoznal, če mi je s tem znamenjem ugovarjala ali mi pritrdila. Ko je opazila, da ne vem naprej, mi je dejala:

»Jaz jo počakam tukaj, da se z njo dogovorim o svojih stvareh.«

Še pri vratih ustavim Bonija in ga resno vprašam:

»Povej mi, Boni, ali je res, da je vojvoda slaboumen in da sovraži sina?«

»Kdo to pravi, da je vojvoda slaboumen?« odvrne starec ogorčeno. »To so njene, vojvodinje laži... Ona je slaboumna vsled zlobnosti, in ker ima ubogega gospoda popolno v svoji oblasti, poskrbi za to, da vojvoda vse reči pretirava. Njegov revmatizem mora biti povod, da ga je popolno ločila od sveta... Ona sovraži gospoda vojvoda, ona spletkari, da bi vojvoda sina zasovražil, da bi ga razdedil in bi grad prešel na njena sinova! — Uboga ootroka seveda nista tega nič kriva!... Toda da vojvoda svojega sina sovraži, svoje meso in svojo kri, svojega prvorojenca, ki je bolj plemenit nego kralj, boljši nego naš vsakdanji kruh, to misli samo Rita Bollullo, in ona je tudi edina, ki to govori. Glejte, gospod marki, vsako noč, ki nam jo Bog nakloni, moliva rožni venec skupaj z gospodom vojvodo in vselej reče ob koncu: Za mojega uboega Ksaverieta, da ga Bog blagoslovi in zopet na dom privede, da prejme blagoslov tudi od mene. Potem moliva očenaš, in vselej se prične jokati kakor otrok, in meni se krči srce in tudi jaz jokam...«

Hipno se spomni starec, da stoji grofica de Astures poleg njega, in zbal se je brez dvoma, da si je s svojimi ogorčenimi besedami predaleč upal; zato se obrne k njej in ji pokorno-dvorljivo reče: »Odpustite, gospa grofica, odpustite, Vaša milost! Toda so stvari, ki pečejo... Jaz vedno pravim: Tega ni storil Bog, pač pa sam hudobec medtem, ko je Njegovo Veličanstvo po kosilu zadremalo.«

(Dalje.)

Avstrija, Nemčija, Bolgarija in Turčija ponudile svojim nasprotnikom mir.

Ko je bila leta 1914 Avstro-Ogrska primorana zgrabiti za meč, se ni za to odločila, da bi hotela napadati ali si kaj pridobiti, ampak je to storila le v bridki samoobrambi, da se za bodoče obvaruje zahrbtnih napadov. To je bil namen in cilj monarhije v tekoči vojski. Skupno z zvestimi zavezniki je Avstrija uničila namene sovražnikov. Četverosporazum je

tjem letu vojske niso približali. Brez uspešen in brezkoristen je zato nadaljnji boj za nasprotnike, nasprotno smo mi in naši zavezniki uspešno zasledovali svoj cilj: da smo odbili napad, da smo se ohranili in smo dobili delna jamstva, da nas v bodoče ne bodo mogli ogrožati na naši eksistenci in mirnem razvoju; od teh naših pridobitev ne bomo ničesar popustili. Nadaljevanje morilne vojske, v kateri se četverosporazum ne bi približal svojemu namenu in v kateri bi sovražnik vedno več človeških življenj in blaga uničil, bi bilo le zločin na civilizaciji. Prepričanje

in upanje, da biznalo prodreti enako prepričanje tudi v nasprotnem taboru, je pripravilo dunajski kabinet, v popolnem soglasju z žnjim zvezanimi državami do misli, da skuša odkrito in lojalno začeti razgovor z nasprotniki iz razloga, da se doseže mir. V ta namen so danes vlade Avstro - Ogrske, Nemčije, Turčije in Bolgarije na dotičnih mestih pooblaščenim zastopnikom, katerim je poverjeno varstvo državljanov sovražnih nam držav, izročile enakoglasne se note, ki razlože, da smo pripravljeni stopiti v mirovna pogajanja z nasprotnikom.

Ti zastopniki so naprošeni potom svojih vlad to sporočiti sovražnim nam državam. Istočasno se je to sporočilo sv. očetu, ki je naprošen, naj podpira to delo za mir, in nevtralnimi državami. Avstrija in njeni zavezniki so o tem podali vnovič dokaz svoje miroljubnosti. Na nasprotnikih je sedaj, da pred vsem svetom izpričajo svoje nazore. Za nadaljevanje vojske bi bil odgovoren svojim narodom četverosporazum.

Tozadevna nota se glasi v slovenskem prevodu:

»Najstrašnejša vojna, katero je svet kdaj videl, divja že dve leti in pol. Ta katastrofa, ki jo skupna tisočletna kultura ni mogla odvrniti, je zadela človeštvo v njegovih najdragocenejših pridobitvah, ki so bile ponos Evrope začetkom dvajsetega stoletja ter jih je položila v prah. Avstro - Ogrska

in njeni zavezniki Nemčija, Bolgarija in Turčija so v tej borbi dokazale nepremagljivo moč, pridobile so nad mnogo močnejšim nasprotnikom mogočne uspehe. Nepremagljivo stoje njihove črte pred ponov-

nimi sovražnikovimi napadi. Najnovejši napad na Balkanu smo hitro in zmagoslavno porazili. Zadnji dogodki dokazujejo, da tudi ponovno nadaljevanje vojske ne bo moglo zlomiti njihovega odpora, ampak da je splošni položaj tak, da smejo pričakovati nadaljnjih uspehov. Za obrambo svojega obstoja in svojega narodnega razvoja smo bili prisiljeni poseči po orožju. Tudi slavna dejanja naših armad na tem niso ničesar izpremenila. Vedno smo bili trdnega prepričanja, da naše pravice in upravičene zahteve niso v nasprotju s pravicami drugih narodov. Ni nam na tem, uničiti naše

Rekviriranje zvonov na Jesenicah.

nasprotnike. V zavesti svoje vojaške in gospodarske moči, pripravljeni vsiljeni boj, ako treba, do skrajnosti nadaljevati, obenem pa z željo, preprečiti nadaljnje prelivanje krvi in napraviti konec strahotam vojne, predlagamo, da se skoro prično mirovna pogajanja. Predloge, ki jih bomo k tem pogajanjem prinesli in ki nameravajo čast, obstoj in svobodo razvoja naših narodov zagotoviti, tvorijo po našem prepričanju sposobno podlago za vpostavo trajnega miru. Ako bi kljub tej ponudbi za mir in spravo boj trajal še dalje, tedaj smo z nami zvezanimi državami pripravljeni voditi boj do konca, odklanjamo pa pred človeštvom in zgodovino slovesno vsako odgovornost za to.«

Razno.

Dušik, hranitelj in uničevalec življenja.

Zrak pozna vsakdo. V njem živimo in ga neprenehoma vdihavamo. Vidimo ga ne; tudi je brez okusa in duha. Le če z roko hitro semintja mahamo, ga občutimo. Pa je še več takih stvari, kakor je zrak. Imenujemo jih pline. Nekateri plini so brez barve, kakor zrak, drugi imajo barvo in se zato nekoliko vidijo; nekateri so brez duha in okusa, drugi imajo prijeten ali neprijeten duh in okus; nekateri so koristni, drugi škodljivi ali celo strupeni.

K najbolj koristnim plinom štejemo dušik. Več kot tri četrtinke zraka je dušik, malo manj kot ena četrtinka pa

Sestreljen italijanski zrakoplov.

izgubil mnogo ozemlja, dočim je naš odpor nezlomljiv. Sovražniki nič več ne morejo upati, da bi nas premagali in tudi se jim nikdar ne posreči, da bi nas izstradali. Svojim vojnim ciljem se v tre-

neki drug plin, ki se imenuje kisik. Kisik uživamo pri dihanju. Ko bi v kakem prostoru ves kisik odstranili iz zraka in bi ostal samo dušik, bi se človek v njem zadušil: odtod ime dušik. Ni pa dušik strupen; saj ga s kisikom vred neprestano vdihavamo; je pa brez barve, brez duha in okusa.

Pa poglejmo, kako on ohranja vse življenje na zemlji. Pred vsem potrebujejo dušik rastline, da morejo rasti. Jemljejo ga pa samo iz zemlje, iz zraka ga ne morejo sprejemati razen fižola, boba, leče, detelje in podobnih rastlin, ki delajo stroke. Pri teh se naselijo na koreninah male glivice, bakterije, ki sprejemajo dušik iz zraka in ga oddajajo rastlini. Druge rastline pa vsrkavajo dušik iz zemlje, in če ga dobe premalo, ne morejo rasti in hirajo. Ker pa tako zemlja izgublja vedno več dušika, ji ga moramo vedno dokladati. To se godi s tem, da potresamo zemljo z gnojili ali jih zakopavamo vanjo. V gnojilih je dušik. Ti ga oddajajo zemlji, ta pa hrani z njim rastline. Tako je gnoj neizmerne vrednosti za rastline in za vse stvarno življenje na svetu. Zato je treba, da ga visoko cenimo in pridno zbiramo. V odpadkih enega človeka v enem letu je

noben učenjak ni mogel narediti, niti se ne dela nikjer drugje, kakor samo v rastlinah. To je beljak (Eiweiß). Hrana, ki jo uživamo, mora imeti v sebi veliko beljaka. Ko bi uživali samo tako hrano, ki nima v sebi beljaka, bi se sicer nasitili, pa bi vkljub temu kmalu začeli pešati in bi umrli. Poleg beljaka potrebujemo seveda za ohranjanje svojega življenja tudi drugih snovi. Pa te druge snovi bi se dale tudi umetno narediti; samo glede beljaka smo na rastline navezani.

V rastlinah se torej dela beljak. Rastline tesno skupaj zvežejo ogljik, vodik, dušik in kisik — same pline — in še prav malo žvepla — pa nastane beljak. Morda se bo komu čudno zdelo, kako more iz plinov nastati hrana, ki jo grizemo in žvečimo s svojimi zobmi. Res je to čudno, pa je vendar resnično. Saj tudi voda, ki jo pijemo, ni drugega kakor zveza dveh plinov, namreč vodika in kisika. Če bi človeka sežgali, bi se zopet vse izpremenilo v pline in bi ostalo samo malo pepela.

Če bi rastlina ne imela zadosti dušika, bi ji vse druge tvarine nič ne pomagale: brez dušika ni beljaka. Ko človek uživa rastlinsko hrano, sprejema beljak in z be-

Chile bogati rudniki. Od tam smo dobivali salpeter tudi mi. Ko so nas odrezali od vnanjega sveta, je ta in oni vzdihnil: »Kaj bo pa zdaj?« Toda v zraku je — kakor smo rekli v začetku — bogata zaloga dušika. In kjer je dušik, tam se dajo delati najsilnejše razstrelilne snovi. Nam doslej ni streliva še nikdar zmanjkalo, sovražnikom pa že večkrat.

Daj Bog, da bi dušik kmalu ustavil svoje delovanje v vojnih tovarnah, kjer pomaga delati samo morilna orodja, pa da bi tem marljiveje začel delovati v tvornici narave in s svojimi pridelki ohranil življenje milijonov lačnih človeških otrok.

Po svetu.

Svetovna vojska.

Ponudba za mir od naše strani je sovražnike popolno iznenadila. Iz odgovorov se vidi, da so bili v veliki zadregi, kaj reči. Za sedaj morda še ne pride do pogajanj za mir, vendar nas je ta korak izdatno približal miru. Veseli nas, da je to misel sprožil naš mladi vladar, ki je v svojem nastopnem govoru obljubil narodom, da bo skušal kar najhitreje mogoče zagotoviti državi časten mir. Posebno pozornost vzbuja nota o ponujenem miru, ker se obrača tudi na papeža; poudarja, koliko se je Benedikt XV. trudil, da oblaži grozoto vojske in da privede vladarje do miru, ter ga prosi, naj v tem smislu tudi naprej deluje. S tem so naše bojujoče se države v skupni noti priznale papeža za neodvisnega vladarja, ki bo tudi s svojo besedo odločeval pri mirovnihih pogajanjih. Gotovo je tudi, da bodo sedaj tudi po sovražnikovih državah pomnožili se prijatelji miru in z vedno večjo močjo in v večjem številu po zbornicah nastopali za mir. — »Blagoslovljen bodi, ki prinese svetu oljko miru«, je pisal papež Benedikt XV. Morda se posreči, da bo tega blagoslova deležen uprav naš mladi cesar.

Na bojiščih vsled strašnega deževja vse stoji, le na Romunskem zla usoda Romune preganja dalje. Vsa Valahija, najbogatejši del Rumunije, je v naši oblasti in združene armade pode sovražnika proti Braili in Galacu. — Na Grškem se zdi, da bo tudi kocka padla in da se odloči kralj Konstantin proti sovražnemu sporazumu. — Ruske čete se na več krajih zaletujejo, toda nasplošno brez učinka. — Francosko-angleški topovski ogenj je postal zopet nekoliko živahnejši.

GOSPODINJSTVO.

Božično pecivo in druge jedi. Božiči (Rojstvo, Novo leto in Sveti trije Kralji) so bili našim pradedom že v poganski dobi čas skrivnosti, ko se premlaja solnce in ko se bliža božanstvo umrloim ljudem. Po zasneženih poljih, v viharjih nočeh, so videvali Slovani Svetovida na belem konju, Nemci so videvali svojega Vodana, kar kaže na isto

Delavke slamnatih čevljev v Mostah v kamniškem okraju.

poprečno 5 kg dušika. V Parizu odteče vsak dan po kanalih v reko Seine gnojil, v katerih je dušika več kakor za 100.000 kron. Če bi precenili ves dušik v gnojilih, ki se ne porabijo za poljedelstvo, bi dobili milijarde kron. Ker primanjkuje navadnih gnojil, se rabijo umetna gnojila. Seveda pa dajejo zemlji gnojila poleg dušika še razne druge tvarine, ki jih rabijo rastline za svojo hrano.

Čemu pa je rastlinam dušik? Vsaka rastlina je kakor neka tovarna. V eni tovarni delajo sladkor, v drugi milo, v tretji barve, v četrti zopet kaj drugega. Da more tovarna vse to izdelovati, se vozijo vanjo razne tvarine (surovine). Te se v tovarni meljejo, mešajo, kuhajo, in tako nastajajo reči, ki jih potrebujemo. Tako sprejema tudi rastlina iz zemlje in zraka razne surovine ter jih meša in kuha, pa nastanejo tako v rastlini razni izdelki, ki jih potrebujejo ljudje in živali. Marsikak pridelek, ki ga proizvajajo rastline, se da tudi umetno narediti. Najvažnejšega izdelka, ki ga izdelujejo rastline v svojih tovarnah, pa še

ljakom tudi dušik vase, in v njem prehaja beljak v kri in meso. Kakor človek, uživajo tudi živali rastlinsko hrano. Tako prehaja beljak iz rastlin v živalsko meso, in ko človek uživa živalsko meso, sprejema vase tisti beljak, ki ga je žival dobila iz rastlin. Človek in žival pa samo en del hrane preustroji v kri in meso; večji del preide v odpadke. Ti pridejo kot gnojilo v zemljo, in rastline med drugimi tvarinami tudi dušik zopet sprejemajo vase. Tako se dušik zopet vrača nazaj.

Dušik je torej ohranjevalec življenja. Je pa tudi njega uničevalec.

Vsak dan beremo v časnikih, kaka strašna razdejanja povzročajo granate, torpedi, mine in druge razstrelilne priprave. Skoro v vseh tistih tvarinah, ki imajo tako grozno razstrelilno moč, je poleg drugih tvarin tudi dušik. Naši sovražniki so nas zaprli od vseh strani. Mislili so, da nam še smodnika ne bo mogoče več delati. Smodnik se namreč dela iz oglja, žvepla in salpetra, v katerem je dušik. Za salpeter so v južnoameriški državi

osnovno misel: Božanstvo se prikazuje ljudem.

Uresničila se je slutnja davnih narodov, božični čas se je spustilo božje Dete med nas, prinašalo je mir ljudem dobre volje. Kar je bilo pri narodih v navadah, ko so le domnevali in slutili, in kar je prišlo v navado s krščanskim razodetjem, se je strnilo in je ostalo dolga stoletja v duši narodovi. Božično pecivo, božične jedi so bile in so tuintam še spomin nekdanjosti, spomin, katerega pomen pa je pozabljen. V oblikah božičnih štruc, kolačev, malega kruha in drugega, v načinu opisanja, je mnogo pomenljivega, kajti ljudje nekdanjosti so se zavedali bolj kakor mi, da je vse, kar je, od Boga, torej je imelo vse, kar je bilo boljšega in kar je prišlo praznične dni na mizo, pomen daritve in je bilo napisano s pomenljivimi črtami in zamešeno in vdelano v pomenljivo obliko. Tedaj ni bilo secesije, ne iskanja poumetničenih oblik, ne govoričenja o tem, kako naj se obliči vsaka posoda in orodje, da bo prikupna vsakemu človeškemu očesu, marveč je iskal človek v obliki in v delu božanstva. In zato so dobile pradedne posode oblike, ki so ostale vse čase

zanimive in lepe; po vsem iskanju in hlastanju za novim se vrne človeški duh rad k nekdanjemu.

Gotovo je imela svoj pomen tudi sestava jedi, kar se je rabilo pri kuhi in mesenju. Žito, ki se trosi še pri Jugoslovanih božični večer po mizi, ima pomen obilosti, življenja. Pogače, zamešene iz pšenične moke, so imele torej isti pomen. Z medom so nalivali Svetovidov rog, med je bil znak moči in zdravja, radosti; zato so delali za božiče različno medeno pecivo in medene pijače.

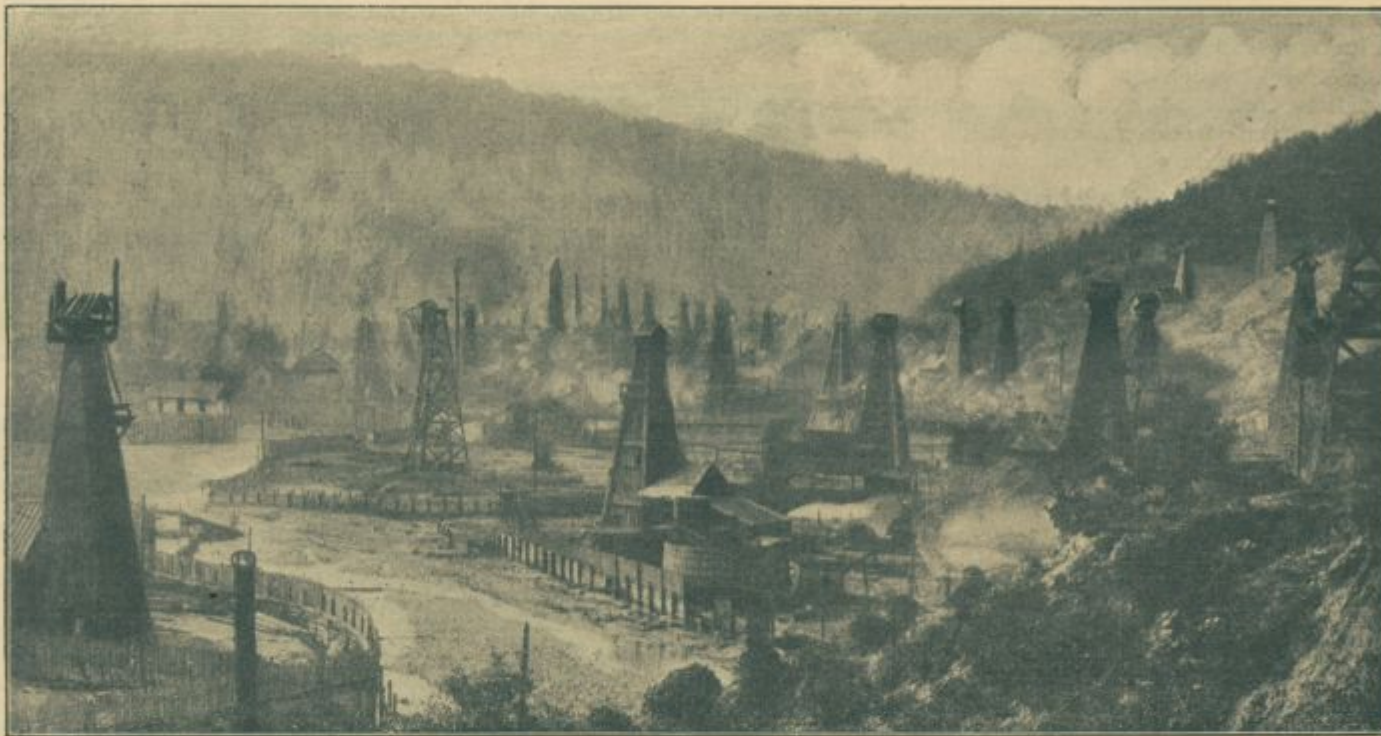
V krajih, ki so bogati prašičev, imajo navado, da spečejo na božični dan celega prešiča ali vsaj odojčka, in če ni drugače, pa gledajo vsaj, da dobe prešičjo glavo. Naše babice nam pravijo, da je bila na Kranjskem

navada, da je bila na božični dan na mizi ječmenova kaša s svinjsko kračo, kar je nadomestovalo gotovo prešiča. Nemci so imeli prejšnje čase pečenega mrjasca ali vsaj njegovo glavo, kar je v zvezi z njihovim bajeslovjem. Še zdaj pride v imovitih rodbinah prava mrjaščeva ali navadna prešičja glava na mizo. Da ni taka glava za naše vojne čase in za razmere tistih, ki niso »malo bolj«, dokazuje star recept:

Od mladega mrjasca odreži glavo in kos

je dobro prevrelo, pretlači skozi sito. V lončeni pekači obloži dno s cvrtimi rezinami kruha, nato naloži kašo, na vrh deni oprsje in ptičjo glavo, potrosi z drobtinami in nareži masla. Peci 40 minut. Glavo ovij na debelo z namazanim papirjem, da se perje ne prismodi.

Poljska jetrna pašteta. Na Notranjskem poznajo o Božiču klobase jetrnice; v nekaterih krajih na Prusko-Poljskem napravljajo jetrno pašteto. Pa pride ceno in je prav okusna jed. — Kilo telečjih jeter očedi, kuhaj pet

Petrolejski vrelci v Drohobiču v Galiciji (pred ruskim vpadom).

hrbtne in prsne kože. Kožo opali in ostrži, kakor je potreba, iztakni oči, odreži ušesa in namakaj glavo 6 ur v vodi. Nato prereži goltanec in snemi kosti, glavo namakaj zdaj 6 dni na vinu in rumu, da se omeči koža. Nato napravi sekanico iz toliko slanine, kolikor je prešičeve gnjati (kolikor je potreba za glavo). Razsekana jajca, na mleku namočen pšeničen kruh, kuhan in na kocke razrezan volovji jezik, nekaj finih gob vmešaj k mesni sekanici, deni noter, peresce rožmarina, muškata in lavorja, zalij z vinom toliko, da bo kašnato in raztegni glavo, jo napolni in sešij, da bo dobila pravo obliko, potem jo zavij v prtič, preveži dobro in kuhaj 5 ur na okisanem rdečem vinu. Dišave za vino so lavor in timijan. Ko se je glava ohladila, jo razveži in pripravi za na mizo. Oko mu napravi iz popirja in jerebikove jagode, na čelo mu naveži šop jerebikovega listja in jagod, ovenčaj ga z nanizanimi lesniki, omelom in smrekovimi veicami.

Angleška božična pašteta se naredi lahko iz jerebice, brinjevke ali druge leteče divjačine. Divjačina se speče; nato snemi oprsje in postavi v ponvi na gorko. Drugo pečeno meso stolci s kostmi vred v možnarju, prevri s 1/4 litrom dobrega vina in s 1/4 litrom pečenkine odtoče, par gob maslenk, dve čebulci in par brinjevih jagod; ko

minut in razsekljaj na deski ali v stroju. Z jetrami razsekljaj tudi 1/2 kile svežega špeha, veliko na maslu pečeno čebulo in sredico pšeničnega kruha. Razseko posoli, potrosi s stolčenimi žbicami in pokropi z vinom. Malo namočenih suhih gob ali par kapelj izvlečka dá jetrnici prav dober okus. To naloži v porcelanasto skledo in kuhaj dve uri v vodi. Pašteta se drži dolgo, ker se strdi na vrhu mast. Na bel pokrov, ki ga naredi mast, nareže Poljak rdečo zvezdo iz rdeče poprike. Poleg jetrnice pride na mizo opečen ržen kruhek, rezine limone in maslo.

Božični večer je prišla pri obmorskih narodih tudi riba na mizo; poganom je bila znak obilnosti, kristjanom znak, po katerem so se spoznavali prvi kristjani. V Trstu in na Reki se pojé božični večer mnogo raznovrstnih rib kakor pač more kdo.

Bolj pa kakor pri drugih jedilih je ostal božični pomen živ v različnih vrstah peciva, posebno pri medenem. Schepfel pravi, da so nekateri recepti za medeno pecivo ali mali kruh po tisoč let stari, tako tudi oblike za peko, ki so se delale prvotno iz lipovega lesa in katerih se najde še kako črvojedasto v muzejih na Pomoranskem. Tudi pri nas je bilo še pred nekaj leti starih kolačnic, štručic in pekač za celega prešiča, iz lončenine seveda, ki se pa gubé vedno bolj. Mali kruh v lepih oblikah pečejo še na Gorenjskem in včasih ga prinese kaka kmetica naprodaj v mesto. Naša lepo opisano srca, dete v povoju, baba, konj, petelin, vitez na konju, jajca in solnca, kolački, ki imajo v vsaki črti svoj pomen, bodo polagoma izginili, kadar si omislijo medičarji nove oblike. Na Prusko-Poljskem je napekla poprej gospodinja za božiče po 20 vrst kolačkov doma, zdaj jih kupi pri medičarju. Sreča je samo, da so medičarji še nekaj konservativni in da prehajajo stari recepti od rodu na rod.

Z bohinske železnice: Podbrdo s Petrovega brda.

TO IN ONO.

Koliko stane zaviranje železniškega vlaka?

To vprašanje se loti marsikateri potnik, kadar mu naznanijo drsaje-škripajoč glas koles, da deluje zavora na vlaku. Jasno je, da se obrabijo ob takem drsanju kolesa in tračnice vse bolj kakor tedaj, če hiti vlak nezaviran svojo pot. Pri ustavljanju in pri zopetnem zžibanju vlaka mora razvijati stroj veliko svoje moči; ko stoji, gresta v izgubo sopar in toplota, ki bi bila sicer gonilna sila. Postaja pomeni tudi podaljšanje vožnje in podaljšanje vožnje zahteva podaljšanje službenih ur pri vlaku zaposlenega osebja, kar zahteva zopet večji trošek v denarju. Neka ameriška železniška družba je preračunila na podlagi teh okoliščin stroške zaviranja in jih je objavila v »Magazin für Technik und Industriepolitik«. Za vzgled je bil tovorni vlak, ki je imel teže 2000 ton in 40,2 kilometrov hitrosti na uro. Vlak je tekkel po ravnem, za kurjavo so porabili po 12 mark na tono. Premoga se je porabilo vsled zaviranja 1,22 mark, čas, ki je znašal 21½ minute, so zaračunili z 0,40 mark. Celotni stroški so prišli po tem računu na 2,42 mark. Na tej podlagi se izračuni lahko večje stroške, ki nastanejo, če stoji vlak dlje časa ali če mora v breg ali po ovinku, všteti je treba tudi razliko na hitrosti, ki je manjša pri osebnih vlakih in večja pri ekspresnih.

Strup rastlinskih zajedalk. Dolgo niso dognali učenjaki, na kak način škodujejo trtni ali listni uši rastlini, na kateri žive. Profesor Devitz pravi o tem: Znana je lastnost bakterij in živalskih strupov, da razkroje kri gotove vrste živali ali človeka. Kri, v katero je prišel tak strup, se pretvori, postane bleda, ker izstopi iz rdečih krvnih telesc krvno barvilo. To pretvorjenje krvi imenujemo hemoliza. Ker vpliva tako na kri živalski strup, so jeli profesorji ugibati, da li ne vpliva živalski strup tako tudi na rastline, ker postane tudi rastlina, ki je izsesana od uši, bleda in slabotna. Vzgojili so listne uši na gorečnici (pelargonija) in so jih vcepili v kri goveda. In kri goveda je pokazala znake zastrupljenja. Primerjalni poskusi so dognali tudi, da ima strup pajka križevca hujšo moč do krvi, kakor strup trtni uši. Gram izvlečka aphidolysina (strup listne uši) je izločil 25 kubičnih centimetrov rdečih krvnih telesc, 1,4 grama arachnolysina (strup pajka križevca) pa je razkrojila 2,5 litra kunčeve krvi popolnoma. Take vrste strup imaj ov sebi tudi trtni uši. Spoznanje tega strupa bo dovedlo morda do spoznanja in vpeljave pomočka, ki bo branil trto zajedalk.

Levica prihaja v čast. Vse na svetu se spreminja. Ko smo bili majhni, so nas učili, da je levica grda in samo desnica lepa, statistike so dokazovale, da so levičniki pri vojnih slabše kvalitete možje, in ljudski nazor ni bil tak, da bi cenil levičnost; če ni navijal kdo štrén pošteno z desnico, so se mu nasmihi pomilovalno: levičnik! Zdravniki so trdili, da vpliva levičnost slabo na možgane in tako na moč duha in na zdravje telesa. Prišel je pa čas obrata s stroji, marsikdo je izgubil desnico in si je moral pomagati z levico. Začeli so priporočati, da si izvežbamo tudi levico za pisanje, bil je čas, ko so pri-

Bivši avstrijski ministrski predsednik
grof Franc Thun.

hajala v časopise pisma, podpisana: »Vaša zanemarjena služabnica desnica«, v katerih pismih se je potegovala za priznanje, da je ravno tako spretna kakor desnica.

Prišel je čas krvavega vesoljnega potopa — čas pohabljenih udov. In dokazal je, da je levica res zmožna, nadomestiti v silo desnico. Levica piše in opravlja druga dela. Vojna je dokazala, da ima

svoj prav ona struja, ki deluje že nekaj let na to, da se uvede dvoročnost. Človek, ki ima obe roki enako izvežbani, je mož za dva. Dr. Frankel piše o tem: Dvoročnost nima samo pri delih na roko velikega pomena, ampak vpliva krepilno na celo telo. Na kraljegraški šoli vpeljani tečaj je dokazal, da so bili učenci vsled intenzivne uporabe leve dušne in telesno bolj čili, ker sta pač delovali obe strani telesa enako. Občutljivost leve in leve strani je ponehala, ko se je leva stran ukrepila in privadila. Nam desničarjem je znano, da nesemo vsako stvar laže v desnici, kakor stopamo že iz navade z desno nogo naprej. Ako moramo nesti kaj v levici, smo hitreje utrujeni, posebno če ni srce zdravo. Pri onih pa, ki nimajo več desnice, se okrepi leva stran tako, da ne občutijo posebnih težav, če pišejo ali opravljajo druga dela z roko, ki jim je ostala zvesta, saj se okrepi roka z delom. Kdor piše dosti, je lahko opazil, da je po večurnem pisanju levica, ki je slonela na mizi, bolj trudna kakor desnica, ki se giblje.

Slovenci, darujte za goriške begunce!

Za bolečine odpravljajoče obkladke priporočamo Fellerjev blagodejni rastlinski esenčni fluid z zn. »Elza-fluid«. Vpliva desinfikujoče, antiseptično in čistoče, pospešuje ozdravljenje in odpravi bolečine. Predvojne cene: 12 steklenic pošlje povsod franco za le 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 331 (Hrvatska). Mnogo čez 100.000 zahvalnih pisem in zdravniških priporočil. Zamore se obenem naročiti Fellerjeve mlo odvajajoče rabarbarske kroglice z zn. »Elza-kroglice«, 6 škatlic franco za 4 K 40 h. Te kroglice pomagajo gotovo, so prijetne v rabi in priljubljene pri starih in mladih. (vi)

100 litrov domače pijače

osvežujoče, slasne in žejo gasilne si lahko vsak sam napravi z majhnimi stroški. V zalogi so: ananas, jabolčnik, grenadinec, malinovec, muškati hrusevec, poprovi metovec, pomarančev, prvenčev, višnjev. — Neuspeh izključen. Ta domača pijača se lahko pije poleti hladna, pozimi tudi vroča ruma ali žganja. Sestavine z natančnim navodilom stanejo K 10,- franco po povzetju. Za ekonomije, tvornice, večja gospodarstva, delavnice itd. neprecenljive vrednosti, ker to delavca sveži in ne upljani in njegova delazmožnost nič ne trpi.

JAN. GROLICH, Engel-Drog., Brno št. 365, Moravsko.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uračni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

ZALOGO vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga —

ZALOGO najboljših mlekarških izdelkov:

sira, masla, kondenziranega mleka —

ZALOGO zjamčeno pristn. vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Sp. šiški št. 152) —

ZALOGO vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago —

ZALOGO raznih močnih krmil, gnojil, semen itd.

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani

Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Fellerjev dobrodejni, oživljajoči rastlinski esenčni fluid z zn.

ELSA-FLUID

odstrani

bolečine v sklepih.

Predvojne cene: 12 steklenic franco 6 kron. Lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsa-trž št. 331 (Hrvatska). Nad 100.000 zahvalnih pisem. IV-a

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.